

Katja Lipponen

6.10.2010

MARKKINATOIMIKUNNAN KOKOUS 3/2010

Aika Keskiviikko 6.10.2010 klo 10:06 - 12.30

Paikka Helsinki, Fingrid Oyj, Arkadiankatu 23 B

Läsnä	Jukka-Pekka Häkli Antti Koskelainen Harri Mattila Karri Mäkelä Karl-Henrik Nordblad Anne Särkilahti Kimmo Dahl	Solidus Oy Suomen ElFi Oy Helsingin Energia Nord Pool Finland Oy (kohdat 1-7) Fortum Power and Heat Oy UPM-Kymmene Oyj Kymppivoima Hankinta Oy
	Juha Kekkonen, pj Katja Lipponen, siht. Juha Hiekkala Pekka Sulamaa Kaija Niskala	Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj (kohdat 1-6) Fingrid Oyj (kohta 7)
Poissa	Vesa Mäkilä Ilkka Salonen	Turku Energia Vattenfall Sähkönyynti Oy

Käsiteltävät asiat**1 Kokouksen avaus**

Puheenjohtaja Juha Kekkonen avasi kokouksen ja toivotti Kimmo Dahlin Kymppivoimasta tervetulleeksi uutena jäsenenä toimikuntaan. Ehdotettiin NordREGin hintapiikkiraportin ottamista muihin asioihin. Kokouksen asialista hyväksyttiin kyseisellä muutoksella.

2 Toimikunnan kokoonpano

Juha Kekkonen otti esiin toimikunnan toimintaohjeet, joiden mukaan toiminnan vakiinnuttua vaihdetaan edustajia tarvittaessa siten, että saadaan aikaan riittävä vaihtuvuus. Tällä mahdollistetaan lisäksi useammille yhtiöille mahdollisuus osallistua toimikuntaan. Jukka Muilun Energiakolmiosta jäätyä pois ja Vesa Mäkilän vaihtaessa työnantajaa, todettiin vaihdon tapahtuneen tällä kertaa luonnostaan.

Kekkonen tiedusteli jäseniltä palautetta toimikunnan työskentelystä ja toimintamallista. Kommentit olivat pääpiirteissään positiivisia. Seuraavassa kokouksessa keskustellaan vaihtoehtoisista työskentelymalleista, esimerkiksi tarvittaessa voidaan järjestää pidempi aivoriihi jonkin ajankohtaisen aiheen työstämiseen.

Katja Lipponen

6.10.2010

3 Markkinakehityksen ajankohtaiskatsaus

Juha Kekkonen kertoi ajankohtaisasioina Baltian sähkömarkkinoiden kehittymisestä, Luoteis-Euroopan pörssialueen (CWE-alueen) integroinnista sekä sähkökaupan kehittymisestä Suomen ja Venäjän rajalla.

Viron markkinat ovat käynnistyneet hyvin. Työ jatkuu muiden Baltian maiden liittämiseksi markkinoille vuoden 2011 aikana. Karri Mäkelän mukaan Viron hinta-alue ei ole systeemihinnan laskennassa mukana, mutta se on mahdollista kun kaikki Baltian maat ovat markkinoilla mukana ja tilannetta on seurattu muutama vuosi.

Luoteis-Euroopan spot-markkinaintegraation ensivaihe (interim volume coupling) käynnistyy 9.11.2010 Se ei näy suomalaisille toimijoille kuin tilanteessa, jossa laskenta on teknisestä syystä eriytettävä pohjoismaiden ja CWE-alueen välillä ja rajakapasiteetti huutokaupattava (shadow auction). Tällöin osallistuvat sähköpörssit ottavat uudelleen tarjouksia vastaan 15-20 minuutin ajan, ja myös suomalaisilla markkinaosapuolilla on mahdollisuus muuttaa tarjouksiaan. Malli ei kuitenkaan velvoita toimijaa aktiivisuuteen, sillä aiemmin jätetyt tarjoukset ovat voimassa.

Venäjän rajalle tulee nykyisen bilateraali-kaupan rinnalle 2011 mahdollisuus myydä sähköä Venäjältä suoraan Nord Pooliin (Elspot, Elbas), Tarkoituksena on lisätä kaupan markkinaehtoisuutta ja läpinäkyvyyttä. Toimikunnassa pidettiin tätä myönteisenä, koska vähentää Venäjän tuonin nykyistä ennakoimattomuutta.

4 Financial Transmission Rights - Finanssisiirto-oikeus

Pekka Sulamaa esitteli eurooppalaisessa säädöstyössä kaavailtuja finanssisiirto-oikeuksia ja niiden merkitystä markkinoille. Finanssioikeuksissa kaupankäynnin kohteena ovat rajayhteydellä muodostuva aluehintaero. Kyseessä on TSO:iden myymä pitkän ajan (kk, v) suojaustuote aluehentariskille. Fyysisiin siirto-oikeuksiin (PTR) verrattuna FTR:ssä on myönteistä että se jättää fyysisen kapasiteetin allokoitavaksi day-ahead-markkinoille. EU ei tule velvoittamaan niiden käyttöönottoa, jos on toimivat finanssimarkkinat ja käytössä CfD:t kuten Pohjoismaissa. Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan rajalle ne tulevat.

Kantaverkkoyhtiöiden näkökulmasta FTR siirtää aluehentariskiä sähkökaupasta TSOlle. Se vaikuttaa taloudellisesti tarffiin, ratingiin, investointimahdollisuuksiin jne. Osa toimikuntalaisista koki, että kantaverkkoyhtiöllä on kuitenkin sähkömarkkinatoimijoita paremmat mahdollisuudet ennustaa verkkoriskejä ja kattaa niitä tariffituloilla. Lisäksi se sisältää kannusteen investoida verkkoon. Siirtohinnoittelun kiristyminen jakoi toimikunnan mielipiteet. Osan mielestä sitä tulisi välttää, kun taas jotkut toimijat eivät nähneet siirtohinnoittelun kiristymistä ongelmana.

Toisaalta epäroitiin, ratkaiseeko FTR nykyisten CfD:n ongelmia ja kärsiikö TSO:iden asema sähkökaupasta riippumattomana osapuolena.

Todettiin, että FTR ei ole ainakaan lähitulevaisuuden malli Pohjoismaille. Sen analysointia on kuitenkin hyvä jatkaa ja asian kehittymistä Euroopassa seurata.

Katja Lipponen

6.10.2010

5 Vastakaupan periaatteet ja toteutus

Juha Hiekkala kävi läpi Fingridin ehdotuksen vastakaupan toteuttamisperiaatteiksi. Käytännön vaikeutena on määrittellä mihin rajaan saakka vastakauppa on kansantaloudellisesti parempi vaihtoehto kuin ulkomaankaupan rajoittaminen.

Viime vuoden loppupuolella käyttöön otetut P1-siirtokapasiteettisäykset, ovat helpottaneet siirtotilannetta ja tänä vuonna on tehty vähän vastakauppoja. Ajan myötä vastakaupparpeen arvioidaan kasvavan ja tuotantorakenteen muutoksen myötä vastakauppojen toteutus erityisesti säätömarkkinatarjouksiin perustuen vaikeutuu.

Katja Lipponen kertoi uuden vastakaupamallin mukaisista sopimuksista. Osapuolet ovat suhtautuneet positiivisesti vastakauppaan, mutta ongelman muodostaa päällekkäisyys muiden markkinoiden kanssa. Tulisi löytää kapasiteettia, joka käynnistysajan yms. vuoksi soveltuu vastakauppaan, muttei säätömarkkinoille.

Toinen esille nostettu ongelma on se, että vastakaupoista voidaan sopia Elspot-tulosten julkaisun jälkeen kun taas ulkomaankaupan rajoitusta voidaan käyttää vain ennen Elspot-markkinoita. Fingridin kannalta on tällöin tärkeää voida luottaa siihen, että Elspot-markkinoiden jälkeen löytyy riittävä määrä vastakauppakapasiteettia siirtokapasiteetin turvaamiseksi.

6 Nord Pool Spotin ajatuksia tehoreservien aktivoinnista

Karri Mäkelä esitteli tehoreservien aktivointiin liittyviä kysymyksiä Nord Pool Spotin (NPS) näkökulmasta. Nykytilanteessa tehoreservejä aktivoidaan silloin kun kysyntä ylittää tarjonnan spot-markkinoilla. Tehoreservien hinta määrittyy korkeimman markkinoille annetun kaupallisen tarjouksen perusteella. NPS:n näkemyksen mukaan tehoreservien hinta tulisi määrittellä kustannusperusteisesti, eikä markkinatilanteeseen sidotusti. Järjestelmä koskisi lähinnä tuotantoreservejä kun taas kulutusreservit tulisi tarjota kaupallisesti Elspottiin. Tärkeintä olisi tukea sekä tuotannon että kulutuksen joustavuutta.

Antti Koskelainen totesi, että on olemassa sellaista kulutusta, joka voisi joustaa tiettyjen investointien toteutumisen jälkeen. Kuitenkaan nämä investoinnit eivät todennäköisesti toteudu ilman kiinteää korvausta, jolla varmistetaan investointien takaisinmaksu. Hänen näkemyksensä mukaan kulutuksen tulee voida osallistua järjestelmään samoilla ehdoilla kuin tuotannon.

Lisäksi todettiin, että kustannusperusteinen reservihinnoittelu luo käytännössä hintakaton kuten Ruotsissa aiemmin kävi.

Keskustelu jatkuu kun TEMin esitys uudeksi tehoreservilainiksi julkaistaan lähiaikoina.

7 Eurooppalaiset markkinasäännöt lausuntokierroksella

Siirtokapasiteetin allokointi ja pullonkaulojen hallinta

Juha Kekkonen esitteli julkiseen kuulemiseen tulleen "Framework Guideline on Capacity Allocation and Congestion Management" -puiteohjeen sisällön. Hän painotti ohjeen

Katja Lipponen

6.10.2010

merkitystä, sillä siinä määritellään monia tukkimarkkinoiden kannalta olennaisia asioita. Ohje ei ole sitova mutta sen pohjalta ENTSO-E laatii sitovia verkkosääntöjä.

Kokonaisuudessaan malli on pitkälti samankaltainen pohjoismaisen nykymallin kanssa day-ahead ja intraday -aikajänteellä. Pitemmän aikajänteen mallissa TSOiden edellytetään laskevan markkinoille fyysisiä tai finanssisiirto-oikeuksia. Kehittyneillä finanssimarkkinoilla myös CfD:t käyvät. Puiteohjeen mukaan verkon todellisen tilan tulisi heijastua tarjousalueiden rajojen määräytymiseen.

Fundamental Electricity Data Transparency

Kaija Niskala esitteli markkinoiden läpinäkyvyyteen liittyvät suuntaviivat, joista tulee sellaisenaan EU-jäsenmaita sitovaa lainsäädäntöä. Vastuu työstä on ollut ERGEG:llä, mutta ENTSO-E on osallistunut asiantuntijaroolissa suuntaviivojen laadintaan. Tällä hetkellä luonnos on julkisessa kuulemisessa.

Suuntaviivat koskevat lähinnä fyysisen tiedon (kulutus, tuotanto, siirto, tase) julkaisemista. Ne linjaavat transparenssin vähimmäistason, mutta alueellisesti voidaan julkaista tarkempaakin tietoa.

Datan omistaja vastaa sisällöstä, mutta kantaverkkoyhtiöiden vastuulla ovat julkaisemiseen liittyvät seikat.

Todettiin, että esitys vastaa pääosin pohjoismaista käytäntöä mutta edellyttää myös lisätietojen julkaisemista. Keskusteltiin siitä, onko kaiken esitetyn tiedon julkaiseminen markkinoiden kannalta oleellista. EU:n kilpailuviranomaiset ottanevat myös kantaa siihen, edistääkö vai vääristääkö ehdotus kilpailua.

8 Muut asiat

Todettiin, että NordREG on julkaissut oman analyysinsä viime talven hintapiikeistä ja esittänyt joitakin kehittämistoimia. Niistä keskustelua herätti voimalaitosten huoltoseisokkien regulointi ja se, pitäisikö julkaista tarjousaluekohtaiset tarjouskäyrät. NordREG järjestää aiheesta seminaarin seuraavalla viikolla.

9 Seuraava kokous

Toimikunnan seuraava kokous päätettiin pidettäväksi 2.2.2011 kello 10.